

BIBLICKÉ IMPULZY

marec 2023

Milí priatelia a členovia Katolíckeho biblického diela!

Po mesiaci si vás všetkých opäť pozdravujeme z nášho centra KBD v Ružomberku. Pomaly sa rozbiehame do pravidelného vzájomného kontaktu a veríme, že nám táto forma našej komunikácie prinesie primerané „ochutenie“ každodenného všedného života. Vstúpili sme do pôstneho obdobia, ktoré je zrejme najintenzívnejším obdobím pokiaľ ide o prácu veriaceho človeka na svojom vlastnom zdokonalení. Toto liturgické obdobie by sa azda dalo porovnať s adventným obdobím (liturgická farba je tá istá), lebo v ňom sa pripravujeme na príchod spásy a ťažisko duchovných snáh sa kladie na kultivovanie nádeje ako božskej čnosti. V pôste sa však toto ťažisko duchovných snáh presúva ešte konkrétnejšie na vlastnú formáciu. Máme robiť pokánie, upratať si vo vlastnej duši, zbavovať sa zlozvykov a hriešnych náklonností, cvičiť sa v sebaovládaní a pod. Nie je to však samoúčelná drezúra, ktorá by viedla k nejakej samolúbošti alebo perfekcionizmu. To pôstne „upratovanie“ v duši nás má viesť k prijatiu daru vykúpenia. Dá sa to pochopiť na podklade textu z Jánovho evanjelia (1,38-39): Keď sa Ježiš opýtal dvoch učeníkov Jána Krstiteľa, čo hľadajú, oni mu povedali: „Rabbi, ... Kde bývaš?“ On im na to odpovedal: „Podďte a uvidíte.“ Tieto slová môžeme popri ich vlastnom zmysle vzťahovať aj na naše pôstne snaženia. Podme dôsledne za Ježišom. Stanovme si detailnú náplň pôstneho času, ako ho chceme prežiť. S chuťou si pusťme do toho. Každý vieme, kde nás „tlačí topánka“. Za štyridsať dní sa dá v živote mnoho zmeniť. Štyridsaťdňové cvičenie môže priniesť trvalé výsledky. Tak teda *podme a uvidíme...*

Správy a zaujímavosti z biblického sveta

Po Nedeli Božieho slova, ktorá tohto roku pripadla na 22. január, sme už začali premýšľať nad programom, ktorým si pripomenieme 30. výročie vzniku Katolíckeho biblického diela. Bolo to presne 22. marca 1993, keď v Spišskej Kapitule vtedajší diecézny biskup Mons. František Tondra ako predseda KBS podpísal zriaďovaciu listinu KBD. Túto listinu vystavil a podpísal na základe rozhodnutia Konferencie biskupov Slovenska. Slávnostné otvorenie biblického diela sa uskutočnilo 20. júna 1993 za účasti obidvoch vtedajších spišských biskupov Mons. F. Tondru a Mons. A. Imricha. Zo stredoeurópskeho subregiónu z Klosterneuburgu bol prítomný vtedajší predseda dr. Norbert W. Höslinger. Prvým sídlom KBD sa stalo mesto Svit, a to severné krídlo budovy farského úradu. V týchto priestoroch, špeciálne naprojektovaných pre tento účel, KBD sídlilo až do 1. októbra 2012, keď bolo z rozhodnutia KBS presťahované do priestorov Katolíckej univerzity v Ružomberku, kde sídli až dodnes. Tridsať rokov trvania KBD si chceme pripomenúť jednak 18. marca vo Svite zasadnutím Rady KBD a jednak v septembri 2023 v Ružomberku

stretnutím s členmi KBD, o čom budeme verejnou v priebehu letných mesiacov vopred informovať.

Podobne, ako sme našich členov a sympatizantov vo februárových Biblických impulzoch informovali o kurze lektorov v Považskej Bystrici (9. 12. 2022), chceme aj teraz s radosťou uviesť, že 25. februára 2023 sme podobný kurz absolvovali v Prešove, konkrétne vo farnosti Krista Kráľa na sídlisku Sekčov. Kurzu sa zúčastnilo okolo 40 lektorov z tamojšej farnosti aj z okolitých spoločností. Štruktúra tohto celodenného kurzu bola podobná ako predtým. Bol to prvý kurz, čiže prednášatelia sa venovali štyrom témam z oblasti liturgiky (štruktúra lekciónárov), rétoriky (výslovnosť a práca s mikrofónom), biblická formácia sa týkala pojmu inšpirácie Písma a duchovná formácia bola zameraná na duchovný život lektorov. Prostredie a atmosféra na kurze boli výborné a medzi prednášateľmi sa objavil aj známy košický liturgista, Mons. prof. Gabriel Ragan, ktorému touto cestou vyjadrujeme veľkú vďaku za pomoc pri liturgickej formácii tamojších lektorov.

Na východnom Slovensku je už zaužívaná tradícia pôstnych kázní. Je to tradícia tematických kázní počas pôstnych nediel, a to popoludní vhodne spojených s pobožnosťou krížovej cesty. Za všetky chceme spomenúť len jednu sériu kázní so špeciálnou biblickou tematikou. Uskutočnila, resp. uskutočňuje sa v Katolíckom kruhu na Alžbetinej ul. 14 v Košiciach. Košickí biblisti z Centra pre štúdium biblického a blízkovýchodného sveta (prof. R. Lapko a jeho doktorandi) to však urobili originálnou formou, prednášky dali na štvrtok večer, pričom vstup bol voľný a hneď na prvej prednáške (23. februára) medzi asi 70-timi účastníkmi mali aj najvzácnejšieho hosťa, ktorým bol košický arcibiskup metropolita a predseda KBS, Mons. Bernard Bober. Medzi prednášanými témami sú napr. Žalm 22, Izaiášove povzbudenie, „veľkonočná“ pieseň Izraela /Ex 15/ a iné.

Zo Svätej zeme sme sa dozvedeli, že tamojší mladí františkáni sa rozhodli v skupinách odcestovať do Sýrie a pomáhať osobne tým, ktorí utrpeli škody pri nedávnom zemetrasení, ktoré malo obrovské rozmery. Sestry misionárky lásky Matky Terezy už 50 rokov pôsobia v Pásme Gazy a pomáhajú miestnym obyvateľom v ťažkých podmienkach ich života. Všetci tamojší obyvatelia bez rozdielu náboženstva si ich prácu vážia a volajú ich „anjeli Gazy“. A do tretice zo Svätej zeme: Kustodia Svätej zeme od začiatku pôstneho obdobia spustila sériu každodenných krátkych podcastov k evanjeliovým úryvkom podľa príslušných dní. Robia to tak, že každý deň jeden z tamojších františkánskych pátrov komentuje text, ktorý sa číta pri bohoslužbách. Série komentárov má názov PodLectio.

Biblické prístupy

Vo februárovom čísle Biblických impulzov bol našim čitateľom vysvetlený prvý a najdôležitejší predpoklad duchovne užitočného a posväcujúceho čítania Svätého písma. Je to viera v inšpirovaný charakter Písma. S tým je spojená požiadavka pochopenia toho, čo inšpirácia, čiže vnuknutie Duchom Svätým v prípade Písma vlastne je. Najkrajšie a azda najvýstižnejšie je tento charakter Písma vysvetlený v konštitúcii Druhého vatikánskeho koncilu Dei Verbum 13. Tam sa inšpirácia vysvetľuje na podobnosti vtelenia Božieho Syna do ľudského tela, pričom aj Písmo sa chápe ako vtelenie Božieho Slova do ľudského napísaného slova, ktoré máme v Písme. Táto paralela sa dá rozlične rozvíjať, čím sa toto chápanie inšpirácie Písma ešte viac prehĺbuje.

Druhým krokom v snahe o dobré porozumenie Písma je úloha predstaviť si, ako asi texty Písma vznikali. S tým je spojená naša snaha o to, aby sme si predstavili myslenie inšpirovaného ľudského autora. Nazývame ho svätopisec. Každý autor ktorejkoľvek biblickej knihy Starého či Nového zákona mal pred sebou určitých adresátov, ktorým chcel odovzdať zamýšľané poslanstvo, čiže Božie zjavenie a vo svojej mysli si predstavoval aj to, ako to urobí. Mal teda určitú predstavu, ktorú chcel premietnuť do poslanstva svojej knihy.

Našou úlohou pritom je, aby sme sa – obrazne povedané – dostali do jeho mysle a sledovali postup jeho myšlienok. Podľa pápeža Pia XII. je najvyššou interpretačnou normou schopnosť vcítiť sa do mysle inšpirovaného autora. Teda naším cieľom pri snahe pochopiť biblický text je „vystopovať“ úmysel ľudského autora.

Tak napríklad úryvky v Liste Rimanom 7,14 – 8,39 tak, ako postupne nasledujú, sú krásnou ukázkou toho, ako Pavol riešil svoje otázky duchovného života a ako dôsledne ich aj uvádzal do svojho života. Je to ukážka úžasnej gradácie jeho vzťahu ku Kristovi: takto sa dostal od stavu duchovnej rozpoltenosti až k jasavému volaniu: *Kto nás odlúči od Kristovej lásky?...* Tak sa to dá objaviť na mnohých miestach Písma, či ide o evanjeliá alebo Pavlove listy alebo o akékoľvek iné texty v Starom alebo Novom zákone. Dokonca aj Žalmy sú takto prepojené a možno v nich nájsť určité súvislosti, ktoré nám pomôžu lepšie pochopiť ich poslanstvo (tzv. konkatenácia žalmov). Pokúsme sa to objaviť v Písme a bude nám to slúžiť na duchovné obohatenie.

Toto pravidlo kontextu je vlastným dôvodom toho, že učitelia duchovného života odporúčajú postupne čítať celé Sväté písmo na pokračovanie, aby sme tak mali širší prehľad o témach, ktoré presahujú krátke biblické úryvky.

Recenzie kníh s biblickou tematikou

Jeruzalemská Biblia je spoločný názov prekladu Svätého písma, ktorý sa stal mimoriadne obľúbeným a rozšíreným po celom katolíckom svete. Tento preklad s mimoriadne šťastným názvom je vyhľadávaným prameňom pre konzultácie biblických vedcov, ale aj pre meditácie a formáciu veriacich laikov i zasvätených osôb v Cirkvi.

Tento preklad pochádza z roku 1956, keď vyšlo prvé vydanie v jedinom zväzku. Predtým vychádzali jednotlivé časti v malých zväzkoch, ktorých bolo celkove 43. Prvý názov spoločného vydania bol francúzsky titul *La Sainte Bible*, ale postupne sa pre toto vydanie ujal názov *La Bible de Jérusalem*. Preklad totiž vznikol v prostredí jeruzalemskej biblickej školy *L'École Biblique*, ktorú vedú francúzski dominikáni. Škola sa nachádza v blízkosti Damašskej brány v Jeruzaleme a tamojšia komunita dnes má pomerne silný medzinárodný charakter.

Každá kniha obsahuje stručný úvod, za ktorým nasleduje text preložený z hebrejčiny, aramejčiny, resp. z gréčtiny, teda z originálnych jazykov Starého aj Nového zákona, k textu je pripojený poznámkový aparát s bohatým textovým a teologickým komentárom.

Po niekoľkých vydaniach Jeruzalemskej Biblie sa odohral Druhý vatikánsky koncil, uskutočnila sa liturgická reforma a posunul sa aj vývoj jazyka. Prehľadli a spresnili sa výsledky archeologických bádání, prehľadli sa aj exegetické metódy a napokon aj v mentalite ľudí nastal obrovský posun. To všetko si vyžiadalo nutnosť radikálnej revízie Jeruzalemskej Biblie, čo sa uskutočnilo v posledných desaťročiach 20. storočia. Ďalšie vydania Jeruzalemskej Biblie sa objavovali už s novšími poznatkami a medzičasom vznikali aj prvé

preklady do iných jazykov. Prvý taliansky preklad Jeruzalemskej Biblie bol publikovaný v roku 1974 vo vydavateľstve EDB ako oficiálny preklad Talianskej konferencie biskupov.

Na Slovensku sa práce na preklade Jeruzalemskej Biblie ujal pápežský prelát ThDr. Anton Botek, ktorý sa mu v zahraničnom exile v Ríme venoval viac ako dve desaťročia. Pri svojej práci vychádzal hebrejského a gréckeho textu a prihliadal na preklad Jeruzalemskej Biblie, ako aj na iné preklady Písma. Výsledkom jeho námahy po predchádzajúcich čiastkových vydaniach bolo prvé jednotné vydanie Jeruzalemskej Biblie, ktoré uzrelo svetlo sveta až po jeho smrti (+9.2. 1992) vo vydavateľstve Dobrá kniha Trnava v spolupráci s Teologickou fakultou Trnavskej univerzity v Bratislave v roku 2012. Podstatnú zásluhu na tomto vydaní má ThDr. Ján Ďurica, S. J., ktorý je editorom a redaktorom prvých vydaní Jeruzalemskej Biblie v slovenčine. Druhé vydanie v tom istom vydavateľstve sa objavilo v roku 2013. Mimoriadne cenným príspevkom tohto vydania je fundovaný a hlboko precítený úvodný príhovor kardinála Jána Ch. Korca, kvalitné textové poznámky, teologické vysvetlenia a marginálne poznámky k textom.

Začiatkom roka 2023 sa objavilo ďalšie, v poradí už 10. vydanie Jeruzalemskej Biblie v slovenčine, teraz vo vydavateľstve Slovenskej biblickej spoločnosti v Banskej Bystrici.

Kontakty a konzultácie s členmi KBD

1) Ako sa prví kresťania dozvedeli, ktorý spis hovoriaci o Ježišovi Kristovi je inšpirovaný Duchom Svätým a ktorý spis nie?

V prvej Cirkvi boli na niektorých miestach prítomní apoštoli a ich slovo malo veľkú vážnosť. Okrem nich však mali prví kresťania ešte jednu dôležitú garanciu, a to bol cit pre vieru (lat. *sensus fidei*). Týmto citom pre vieru prví kresťania dokázali rozoznať inšpirovaný charakter jednotlivých biblických spisov. Keď dosiahli v týchto otázkach zhodu, hovoríme o súhlase viery (lat. *consensus fidei*). Postupom času sa sformovali aj štruktúry Učiteľského úradu Cirkvi, pod čím rozumieme pápeža a sním zjednotených biskupov. Charizma Ducha Svätého, prejavujúca sa neomylnosťou vo veciach viery však naďalej ostáva účinná aj v spoločenstve veriacich ako celku.

2) Kresťania katolíci majú presný zoznam kníh, ktoré patria do Svätého písma. Vieme, že okrem Písma sa z tých istých čias zachovali aj tzv. apokryfné knihy. Je užitočné alebo potrebné poznať aj tieto knihy?

Je pravdou, že okrem kníh Svätého písma jestvujú viaceré apokryfné knihy Starého aj Nového zákona. Apokryfné knihy však nepatria do zbierky inšpirovaných kníh, teda vnuknutých Duchom Svätým. Sú to napr. Kniha Jubileí, Mojžišova apokalypsa, Tretia kniha Machabejcov, Jakubovo protoevanjelium, Evanjelium podľa Hebrejov a iné. V minulosti vládla istá opatrnosť a vo všeobecnosti sa neodporúčalo čítať tieto knihy. Dôvodom bola snaha predísť vieroučným omylom. Dnes sa však nikomu nebráni čítať tieto knihy. Dokonca sa vyzdvihuje aj ich určitý úžitok pre také otázky, ako napr. otázky životného štýlu, miestnych názvov v biblických časoch a pod. Z apokryfných kníh máme dokonca aj niektoré cenné informácie, ktoré sú všeobecne prijaté, ako napr. mená rodičov Panny Márie (Joachim a Anna) alebo v Júdovom liste máme citát z apokryfnej Mojžišovej apokalypsy (Júd 1,9) a z Knihy Henocha (Júd 1,14).

Pripravil: Mons. Anton Tyrol